

VAI TRÒ CỦA TRUNG TÂM THÔNG TIN THƯ VIỆN TRONG CÔNG TÁC ĐÀO TẠO VÀ NGHIÊN CỨU KHOA HỌC

ThS. Nguyễn Ngọc Anh

Giám đốc Trung tâm Thông tin Thư viện
Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội

Chất lượng đào tạo và nghiên cứu khoa học của nhà trường là một trong những tiêu chí quan trọng trong việc đánh giá mức độ hoàn thành các mục tiêu chiến lược và đóng vai trò quyết định sự “sống còn” của bất cứ một trường đại học nào. Để nâng cao chất lượng đào tạo và nghiên cứu khoa học của một trường đại học, ngoài việc nâng cao năng lực nghiên cứu và giảng dạy của đội ngũ cán bộ, giảng viên; tăng cường cơ sở hạ tầng phục vụ giảng dạy, học tập và nghiên cứu khoa học theo hướng tiên tiến, hiện đại; đổi mới các nội dung, chương trình và phương pháp giảng dạy – học tập... thì các dịch vụ thông tin – tư liệu – thư viện nhà trường phải được đầu tư đi trước một bước để đáp ứng nhu cầu giảng dạy, học tập và nghiên cứu khoa học của cán bộ, giảng viên, học sinh, sinh viên (HSSV) nhà trường.

Nhận thức được ý nghĩa và tầm quan trọng của vấn đề này, ban lãnh đạo trường Đại học Công nghiệp Hà Nội đã quyết định thành lập Trung tâm Thông tin Thư viện nhà trường từ tháng 12 năm 2005. Trung tâm kế thừa và phát triển những mô hình thư viện Đại học hiện đại trong nước và quốc tế, với nhiều trang thiết bị tiên tiến, tạo điều kiện tiếp cận các thông tin một cách dễ dàng nhất cho độc giả là cán bộ, giảng viên, sinh viên trong và ngoài trường. Trung tâm được tổ chức một cách có hệ thống bao gồm: Ban lãnh đạo và các phòng chức năng: Phòng nghiệp vụ thư viện; phòng đọc tài liệu tại chỗ; phòng mượn tài liệu mang về nhà; phòng đọc báo, tạp chí; phòng đọc tài liệu điện tử; phòng thảo luận nhóm; phòng hội thảo khoa học.

- *Về nhân lực và nguồn lực thông tin:* Trung tâm hiện có 20 cán bộ, trong đó hầu hết đều có trình độ đại học và trên đại học chuyên ngành Thông tin Thư

viện. Đội ngũ cán bộ Thư viện rất năng động, sáng tạo và tâm huyết với ngành nghề, luôn luôn phục vụ bạn đọc trên tinh thần: “Trung thực – Tận tụy – Thân thiện”.

Trung tâm hiện đã xử lý nghiệp vụ, xây dựng cơ sở dữ liệu thư mục tra cứu bằng máy tính được trên 4000 đầu sách với trên 75.000 bản sách về các lĩnh vực như: Công nghệ thông tin, kỹ thuật điện, nhiệt kỹ thuật, kỹ thuật điện tử, kinh tế kỹ thuật, cơ khí, sửa chữa ô tô máy kéo, công nghệ hoá học, may và thời trang... trên 200 loại báo, tạp chí bằng tiếng Việt, tiếng Anh, tiếng Trung, tiếng Nga, tiếng Nhật... Ngoài ra Trung tâm còn bổ sung nhiều tài liệu dạng CD-ROM, băng cassette, nhiều cơ sở dữ liệu tài liệu điện tử... nhằm phục vụ các nhiệm vụ nghiên cứu, giảng dạy, học tập của cán bộ, giảng viên, HSSV nhà trường.

- *Về cơ sở vật chất:* Trung tâm có 03 cơ sở (Khu A, Khu B và cơ sở 3 tại thành phố Phú Lý, tỉnh Hà Nam) với tổng diện tích trên 6000m² được tổ chức thành hệ

thống các phòng đảm bảo khoa học, thuận lợi cho bạn đọc đến học tập, nghiên cứu tại Thư viện. Các phòng của Thư viện đều được trang bị đủ hệ thống ánh sáng, hệ thống điều hoà nhiệt độ, hệ thống mạng Internet không dây... cùng một thời điểm có thể phục vụ trên 3000 bạn đọc. Đặc biệt phòng đọc tài liệu điện tử của Thư viện được trang bị 80 máy tính đồng bộ với cấu hình cao, kết nối mạng Internet, mạng Lan với tốc độ cao, phòng hội thảo khoa học được trang bị tiên tiến, hiện đại có thể đảm bảo cho các cuộc hội thảo khoa học, các buổi giảng dạy, thuyết trình... trực tuyến trên mọi khoảng cách địa lý.

- *Công tác nghiệp vụ:* Trung tâm sử dụng hệ thống phân loại dùng cho các thư viện khoa học tổng hợp do Thư viện Quốc gia Việt Nam biên soạn. Trung tâm được trang bị phần mềm quản trị thư viện chuyên dụng Libol phiên bản 6.0 (Library Online 6.0), sử dụng công nghệ mã vạch để quản lý hoạt động thư viện. Hệ thống máy tính với 120 máy được kết nối với mạng LAN của trường và mạng Internet với tốc độ đường truyền cao để bạn đọc có thể tiếp cận với nguồn tài liệu qua hệ thống thư mục, qua các cơ sở dữ liệu tài liệu điện tử một cách nhanh chóng nhất.

- *Về công tác phục vụ và các sản phẩm dịch vụ chủ yếu:* Trung tâm phục vụ mượn đọc tại chỗ và mượn mang về nhà, với thời gian phục vụ khoảng trên 12h/ngày (từ 7h00 đến 20h30 hằng ngày) đảm bảo tiện ích nhất cho bạn đọc. Trung tâm cung cấp dịch vụ tra cứu thông tin thông qua cơ sở dữ liệu thư mục, cung cấp tài liệu toàn văn qua các cơ sở dữ liệu tài liệu điện tử; các bản sao tài liệu gốc và các tập hợp bản sao tài liệu gốc theo chủ đề lựa chọn hoặc theo yêu cầu của độc giả, in ấn, phát hành các tài liệu phục vụ giảng dạy và nghiên cứu khoa học. Ngoài ra trung tâm còn phục vụ các hội nghị, hội thảo khoa học, đào tạo tin học, ngoại ngữ đối với các tổ chức và cá nhân có nhu cầu.

Từ năm 2009 nhà nước đã cho phép thành lập các cơ sở giáo dục với 100% vốn nước ngoài tại Việt Nam. Điều này đã làm tăng tính cạnh tranh trong giáo dục và đào tạo đối với các cơ sở giáo dục trong nước. Do đó ngay tự thân các cơ sở giáo dục, đào tạo trong nước cần phải mạnh mẽ đổi mới phương pháp giáo dục, đào tạo, nâng cao chất lượng, từng bước hội nhập với quốc tế, tạo ra sự cạnh tranh theo đúng quy luật vốn có của nó thì mới tồn tại và phát triển.

Trước tình hình đó, vấn đề đặt ra đối với công

tác Thông tin Thư viện ở các trường đại học phải có sự đổi mới mạnh mẽ, phải được *đầu tư đi trước một bước* mới đáp ứng được nhu cầu thông tin – tri thức cho việc đổi mới và nâng cao chất lượng đào tạo của nhà trường. Thực tế cho thấy, trong một trường đại học, thư viện là phương tiện phục vụ đắc lực cho việc học tập, giảng dạy và nghiên cứu khoa học. Thư viện là một trong các yếu tố để đánh giá chất lượng của trường đại học và chất lượng dạy học đại học luôn gắn liền với chất lượng của thư viện. Mối quan hệ giữa hoạt động thư viện và hoạt động dạy - học, nghiên cứu khoa học trong trường đại học là mối quan hệ *song hành* và phải *ngày càng trở nên khăng khít*. Cán bộ Thông tin Thư viện không chỉ là người giữ sách, không chỉ là người trông coi thiết bị thư viện, mà phải là những cán bộ có chuyên ngành, có bản lĩnh để trở thành những trợ giảng đắc lực cho giảng viên và là người định hướng cho HSSV trong việc tìm kiếm thông tin, tư liệu phục vụ học tập và nghiên cứu khoa học. Chính vì vậy mà Trung tâm Thông tin Thư viện nhà trường có vai trò quan trọng trong việc đảm bảo chất lượng đào tạo và nâng cao hiệu quả của công tác nghiên cứu khoa học đối với mỗi cán bộ, giảng viên và HSSV nhà trường.

Để Trung tâm Thông tin Thư viện hoàn thành tốt hơn nhiệm vụ của mình, đồng thời là người bạn đồng hành của cán bộ giảng dạy và sinh viên trong hoạt động dạy - học và nghiên cứu khoa học, trong giai đoạn trước mắt, Trung tâm Thông tin Thư viện nhà trường cần phải thực hiện đồng bộ các việc sau đây:

Một là, tiếp tục tổ chức, sắp xếp mạng lưới thư viện ở 3 cơ sở thuộc trường (khu A, khu B, cơ sở Hà Nam) theo hướng thuận tiện, gần gũi và thân thiện với bạn đọc, thu hút bạn đọc đến với thư viện, xem thư viện là “Giảng đường thứ hai” trong hoạt động học của mỗi HSSV và cán bộ giảng viên Nhà trường. Tăng cường liên kết, hợp tác với các Thư viện, Trung tâm Thông tin trong và ngoài nước để tăng cường nguồn tài liệu phục vụ học tập, giảng dạy và nghiên cứu khoa học.

Hai là, thiết lập thư mục và hệ thống tra cứu thống nhất cho cả hệ thống thư viện ở 3 cơ sở. Trên cơ sở thư viện điện tử hiện có, mạng Internet và Website của trường, của trung tâm, thiết lập hệ thống tra cứu mục lục trực tuyến ổn định, khoa học, dễ sử dụng. Đảm bảo có sự kết hợp hài hòa giữa thư viện truyền thống và thư viện điện tử trong phục vụ bạn đọc. Dù ở thư viện thuộc cơ sở nào thì người học, người nghiên cứu

vẫn có thể tìm kiếm được thông tin và tài liệu cần nghiên cứu, biết nó hiện có ở đâu, có thể mượn được tài liệu cần đọc hoặc được hướng dẫn đến nơi nhận sách cần đọc.

Ba là, tăng cường các dịch vụ cung cấp thông tin trong hoạt động thư viện. Trong điều kiện thông tin đa dạng và phong phú như hiện nay, Trung tâm Thông tin – Thư viện cần có những cán bộ đủ năng lực phân tích nhu cầu, xác định nguồn thông tin và tìm kiếm thông tin để phục vụ cho việc dạy - học và nghiên cứu. Cán bộ thư viện chuyên trách phải nắm vững nghiệp vụ tìm thông tin, phải có những hiểu biết nhất định về lĩnh vực khoa học khác nhau để từ đó nắm bắt được nhu cầu người sử dụng và tìm những thông tin chất lượng theo yêu cầu.

Bốn là, xây dựng mối quan hệ người dạy - người học – thư viện trong việc khai thác thông tin và phát triển nguồn tài liệu cho thư viện. Mấu chốt của mối quan hệ này là người dạy thay đổi cách dạy để sinh viên phải đến thư viện; người dạy hướng dẫn sinh viên những tài liệu cần đọc, cung cấp cho thư viện những tên sách thuộc chuyên môn sâu cần có; người học dễ dàng và thuận tiện trong tìm kiếm nó ở thư viện thông qua mạng thông tin. Và cuối cùng, thư viện là người giới thiệu được các danh mục sách đã có để cả người dạy và người học tìm đọc.

Việc mua sắm giáo trình và tài liệu tham khảo phục vụ chuyên môn do chính cán bộ giảng dạy giới thiệu cho thư viện và thư viện thường xuyên giới thiệu danh mục sách từ các nhà cung cấp để cán bộ giảng dạy các khoa chuyên môn lựa chọn, đề xuất mua sắm.

Năm là, khuyến khích việc sử dụng thư viện để phục vụ cho hoạt động giảng dạy, học tập và nghiên cứu khoa học. Thư viện cần xây dựng môi trường thân thiện thông qua thiết kế, sắp xếp nguồn thông tin, tư liệu và phương tiện hợp lý hài hòa, gần gũi với người đọc. Kho tài liệu mở sẽ giúp người đọc tận mắt thấy được tài liệu cần đọc, có thể lựa chọn dễ dàng tài liệu cần đọc theo thứ tự ưu tiên mà bản thân người đọc tự quyết định chứ không phải ai khác.

Bồi dưỡng kỹ năng sử dụng và khai thác thông tin cho người sử dụng, giúp họ nắm được kỹ thuật tìm và khai thác thông tin cũng là cách khuyến khích bạn đọc đến với thư viện. Cần xây dựng một đội ngũ cán bộ thư viện có năng lực, có tinh thần trách nhiệm để tổ chức các khóa tập huấn cho cán bộ giảng dạy và

sinh viên trong công tác tìm kiếm tài liệu ở thư viện. Cần chú ý tập huấn sử dụng thư viện cho các tân sinh viên khi nhập học thông qua tuần lễ sinh hoạt công dân đầu khóa.

Sáu là, mạnh dạn thí điểm tổ chức tủ sách ưu tiên theo yêu cầu của cán bộ giảng dạy. Trước mỗi đầu năm học hoặc học kỳ, cán bộ giảng dạy có thể đăng ký tài liệu ưu tiên cho sinh viên của mình ở từng thời điểm nhất định. Nhờ đó, thư viện có điều kiện chuẩn bị chu đáo để phục vụ tốt hơn cho việc học của sinh viên.

Bây là, nâng cao văn hóa và ý thức của cán bộ phục vụ và người sử dụng thư viện. Tiếp tục tạo ra môi trường giao tiếp thân thiện, gần gũi, tận tình và đầy trách nhiệm ở cả cán bộ chuyên trách thư viện và người sử dụng thư viện là việc cần phát huy. Việc giáo dục ý thức gìn giữ tài sản chung, gìn giữ và phát triển nguồn thông tin, nguồn tài nguyên có trong thư viện là việc làm thường xuyên đối với các sinh viên vào học tập, nghiên cứu khoa học tại Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội.

Hy vọng rằng, các giải pháp vừa nêu sẽ ít nhiều giúp cho Trung tâm Thông tin – Thư viện Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội sớm trở thành người bạn đồng hành của cán bộ giảng dạy và sinh viên trong hoạt động dạy - học và nghiên cứu khoa học. Qua đó góp phần không nhỏ vào việc nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo và hiệu quả trong nghiên cứu khoa học của Nhà trường.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Nghị quyết số 14/2005/NQ-CP của Thủ tướng Chính phủ về việc đổi mới cơ bản và phát triển toàn diện giáo dục Đại học Việt Nam giai đoạn 2006 – 2020.
- [2]. Nguyễn Minh Hiệp (chủ biên), 2001, Tổng quan khoa học Thông tin – Thư viện, Nxb Đại học Quốc gia Tp HCM.
- [3]. Nguyễn Minh Hiệp, 2002, Sổ tay quản lý Thông tin – Thư viện, Nxb Đại học Quốc gia Tp Hồ Chí Minh.
- [4]. Hoàng Thị Thục, 2006, Thư viện và vấn đề đảm bảo chất lượng tại Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, Kỷ yếu hội thảo “Đảm bảo chất lượng trong đổi mới giáo dục đại học”, Nxb Đại học Quốc gia TP HCM.
- [5]. TS Nguyễn Huy Chương, Ths Trần Mạnh Tuấn, Quan điểm xây dựng chiến lược và mục tiêu phát triển hoạt động Thông tin Thư viện đại học Việt Nam.
- [6]. PGS.TS Hoàng Đức Liên, Giải pháp xây dựng nguồn học liệu điện tử hướng tới xây dựng thư viện số tại các trường đại học (Kỷ yếu hội thảo khoa học Thông tin Thư viện, 2008).